Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:

per year	$2.00	Canada & Europe:	
half year	1.00	per year	$3.00
single copy	.03	half year	1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:

на рік	$2.00	Канада і Европа	
на пів року	1.00	на рік	$3.00
поод. число	.03	на пів року	1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота 12-го вересня 1914. Ч. 48. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Saturday, September 12, 1914. N. 48.

НІМЦІ ЗДОБУЛИ ФРАНЦУСЬКУ КРІПОСТЬ МОБЕЖ.

Французи стратили 40.000 людий і 400 гармат.

Головна битва у Франції ще не рішена.

Завзятий бій в Галичині на лінії Рава-руська-Городок-Дністер.

Війна з Росією.

в Галичині:

УРЯДОВИЙ РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ З ПОЛЯ ВІЙНИ.

Петроград, 10. вересня. — Нині на...ійли з генерального штабу великого ...язя Николая Николаєвича слідуючі ...ти:

„Велика битва здовж боєвої лінії, я... тягнеть ся від Рави руської аж до ...ки Дністра, триває дальше. Австрійці ...ріплені новими віддiлами війска ста...ять сильний опір.

„Російські війска заатакували ав...рійську армію коло Замостя і Грубе...ова. Австрійці подали ся назад з вели...ими стратами.

„Недалено Фрамполя сильні відді... російської кінниці рушили в напрямі ...облина. Австрійсько-німецька армія ...ла приневолена опустити заняті ста...вища і розпочала відворот в полудне...м напрямі.

„У Східних Прусах відбули ся не...ачні перепалки".

Так представляє воєнне положенє російський ...еральний штаб. Нема отже тут ані згадки про ...логу Перемишля ані про уступленє австрій...их та німецьких військ з Польського Королів...ва. Тимчасом англійсько-американська преса, ...а завсігди ворожо відносила ся до Австрії й ...мeччини, в кождім числі подає вісти про ве...і побіди Москалів, про цілковите розбитє ав...рійської армії і т. п. Їх послідні телеграми до...сять вже навіть про занятє Москалями ні...цького міста Бресляв, підчас коли навіть з ро...ійських звітів виходить, що Німці й Австрійці ...панами майже цілого Польського Королівства.

НОВА БИТВА КОЛО ЛЬВОВА.

Відень (через Лондон), 10. вересня. — **У Відни оголошено урядово, що на ...хід від міста Львова розпочалась ве...ика битва.**

Тут належить догадувати ся, що згадана бит... ведеть ся коло Городка.

ДОТЕПЕРІШНІ АВСТРІЙСЬКІ СТРАТИ ЧИСЛЯТЬ ОКОЛО 120.000 (?)

Рим (через Лондон), 10. вересня. — **Відня наспіла вість, що після австрій...ких урядових рапортів дотеперішні ...трати австрійських війск виносять 120.-...00 людий в убитих, ранених і взятих в ...олон.**

З огляду на се, що повисша вість йшла через ...им, а відтак через Лондон, тому вона і не му...ть бути конче правдива. В кождім однак слу...о страти Росії не будуть меньші, ніж австрій...ькі.

КЛОПІТ МОСКАЛІВ З ПОЛОНЕНИМИ.

Лондон, 10. вересня. — **З Петро...раду доносять, що російські власти ма...ють великі клопоти з розміщенєм поло...нених. 12.000, переважно Німців, пе...реведено до північних гарнізонів Росії. ...Полонених, походження російського, пу...щено на волю.**

Москалі хвалять ся, що взяли вже в полон около 100.000 Австрійців. З повисшої телеграми довідуємо ся дальше, що полонених російського походження (читай: Українці з Галичини) Москалі розпустили домів. Тут знова виходить на яву московська брехня. Москалі добре знають, що теперішні брехні вийдуть опісля на верх, тому завдалегідь пускають тумана, що вони полонених пускають домів.

РОСІЙСЬКІ БРЕХНІ ПРО ОБЛОГУ КРІПОСТИЙ КРАКІВ І БРЕСЛЯВ.

Лондон, 10. вересня. — **З Петрограду надійшли вісти, що російська армія здовж Висли посунула ся далеко на захід і загрожує містам Краків і Бреслав. В Кракові великий переполох, мешканці опускають громадно місто. Облога Кракова і занятє міста Бресляв є неминучі.**

Очевидно, що по Петрограді можна всего надіяти ся. Вистарчить однак оком кинути на карту, щоби переконати ся, що всі ті вісти є зовсім ложні. Щоби приступити до облоги міст Краків і Бресляв, мусіли би Москалі занятя перевівсім Перемишль або розбити цілком австрійські і німецькі війска в Польськім Королівстві. Московські брехні на тім ще не обмежують ся. Російські телеграми доносять вже про близьке занятє Будапешту і Відня, про які говорять, що з великим поспіхом укріпляють ся. Але московські брехні нікому не зашкодять.

в Польськім Королівстві:

НІМЦІ ЗАНЯЛИ МІСТО РАДОМ І ВЗЯЛИ 1.000 МОСКАЛІВ У НЕВОЛЮ.

Берлін (через Лондон), 9. вересня. — **Німецькі війска заняли місто Радом, причім полонили 1.000 Москалів з кавказького корпуса. Німецька армія в злуці з армією Австрійців находить ся у недаленім віддаленю від кріпости Івангороду і Варшави.**

Деякі англійські часописи подаючи отсю телеграму подали, що Німці полонили 1.000 Москалів коло Бресляв. (Місто Бресляв лежить в німецькій Польщі). З того заключали вони, що російська армія находить ся вже в Німеччині. Тепер однак показалось, що Німці полонили Москалів не коло Бресляв, але коло Радом; а ошибка зайшла через те, що Москалів взяв у неволю бресляввський полк.

ЦАР МУСИТЬ БУТИ В БЕРЛІНІ... (!?)

Лондон, 9. вересня. — З Риму доносять, що російський цар Николай II. в розмові з послами приязних держав мав слідуюче заявити: **„Я рішив ся йти сам до Берліна, хоч би се мало мене коштувати і послідного мужика".**

Дійсно дивний висказ. Коли цар стратить послідного мужика, то дуже легко прийдеть ся йому дістати до Берліна, — але не яко побідник, але яко прогнаний або взятий у неволю.

ХОЛЄРА І ТИФ В БЕРЛІНІ?

Лондон, 10. вересня. — **З Петрограду надходять вісти, що в Берліні ширить ся в застрашаючий спосіб холєра і тиф. З причини браку лікарів нема спромоги запобічи ширеню пошестий.**

Нова московська брехня. Холєра і тиф — се монополь темної Росії. І коли би сі пошести дійсно заволіклись до Берліна, про що належить дуже сумніватись, то хиба через російських полонених.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСКА НА ПОМІЧ МОСКАЛЯМ.

Петроград (через Лондон), 10. вересня. — **Через Сибір мають прибути на терен війни війска Японців, щоби помогти Москалям проти Німеччини і Австрії. На авдієнції у царя мав японський посол висказати бажанє Японії, що вона буде се уважати собі за велику честь, коли буде могла разом з російськими військами бороти ся проти ворогів Англії, Франції і Росії. На се мав цар відповісти: „Я постараю ся о се, щоби ваше бажанє сповнило ся".**

Повисша вість съвідчить найліпше, що цар сумніваєть ся у побіду своїх війск над Австрією і Німеччиною, коли кличе на поміч жовтоскірих Японців. Японці прийдуть отже до Европи бороти ся в імя православної віри. Лише не знати, чи і для них цар казав виготовити ікони.

у Східних Прусах:

МОСКАЛІ УТІКАЮТЬ ЗІ СХІДНИХ ПРУС.

Вашінгтон, 10. вересня. — Російське посольство одержало з Петрограду слідуючу телеграму:

„По побіді над австрійською армією під Красником, ведеть ся завзятий бій на лінії Томашів-Рава руська-Дністер.

„Німецькі війска, які прибули зі заходу до Східних Прус, згромадили ся над рікою Алє і посувають ся на полудне в напрямі російської границі. Наша армія старала ся поздержати похід, але була приневолена до відвороту".

Війна з Францією.

НІМЦІ ЗДОБУВАЮТЬ ФРАНЦУСЬКУ КРІПОСТЬ МОБЕЖ.

Берлін (бездр. телеґр.), 9. вересня. — **Німецька армія здобула кріпость Мобеж і заняла місто. Цїла французька армія в силї 40.000 людий, враз з 4 ґенералами, дістала ся до неволї. Крім сего забрано 400 тяжких кріпосних гармат і великі запаси воєнних матеріялів.**

Кріпость Мобеж уважали Французи за найсильнійшу і мали надію, що вона удержить ся через довший час. Французи надіяли ся, що тимчасом удасть ся їм побити Німців і прийти на відсіч загроженій кріпости. По 10 дневній облозї Німці, завдяки своїм знаменитим гарматам, знищили всі форти кріпости, беручи в полон цїлу армію, яка становила залогу кріпости.

Німці і тут держали ся сеї методи, після якої поступали при облозї бельгійських кріпостий, Ліежу і Намуру. Вони іменно лишили відповідну силу до облоги, підчас коли головна армія йшла дальше наперед.

Через здобутє Мобежу Німці, зискали около 100.000 до 200.000 війска, які упоравшись з кріпостию, рушать тепер на полудне, щоби скріпити загрожене праве крило німецької армії.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З РОСІЄЮ:

На терені війни з Росією не зайшли віддвох послідних днів ніякі більші зміни.

В Галичині ведеть ся завзята битва здовж боєвої лінії Томашів—Рава руська—Городок—Дністер. Всякі поголоски з Петрограду про облогу Перемишля є передчасні.

В Польськім Королівстві австрійські і німецькі війска поступають дальше наперед. Облоги Івангороду і Варшави можна надіяти ся в недалекій будучности. Поголоски про загроженє Кракова з півночи і німецького міста Бресляв не мають найменьшої підстави і їх належить уважати за звичайні московські брехні.

У Східних Прусах німецькі війска приступили до офензиви в напрямі російської границі. З того належить вносити, що Німці заатакують небаром російську армію в Польськім Королівстві також від півночи.

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ.

На французькім терені війни битва на головній боєвій лінії триває дальше.

Французькі телеґрами доносять, що праве німецьке крило уступило 37 миль в північнім напрямі, стративши богато людий і 10 машинових карабінів сист. Максіма. З того можна вносити, що в боротьбі брали участь лише відділи кінниці. Німцям йдуть на поміч нові сили з під Мобеж і з Бельгії.

В центрі боєвої лінії Німці ведуть дальше офензиву. Найбільша битва відбуваеть ся на рівнині на полудне від міста Шальон.

Коло міста Нансі німецька армія поступає дальше наперед. З того виходить, що донесеня про опорожненє Німцями Люневилу є неправдиві.

З Берліна не наспіли доси жадні вісти про вислід битви на головній лінії. Се є доказом, що битва ще не рішена.

Велике значінє має здобутє французької кріпости Мобежу і полонене 40.000 французів.

ФРАНЦУСЬКИЙ РАПОРТ ПРО ПОЛОЖЕНЄ НА ГОЛОВНІЙ БОЄВІЙ ЛІНІЇ.

Париж, 11. вересня. — Послідний урядовий рапорт французького ґенерального штабу подає слідуючі вісти:

„По чотиродневній битві німецьке праве крило подало ся о 37 миль назад. При переході через ріку Марн взяли Англійці богато Німців у неволю і здобули 10 гармат сист. Максіма.

„В центрі йде дальше завзятий бій. Французькі війска поступили декуди наперед, декуди мусїли подати ся назад.

„В околиці коло Нансі неприятель робить дуже незначний поступ наперед.

„Страти по обох сторонах дуже великі. Настрій і запал воєнний серед французьких і англійських жовнірів знаменитий".

150.000 ІНДІЙЦІВ І АВСТРАЛІЙЦІВ НА ПОМІЧ ФРАНЦІЇ.

Ню Йорк, 10. вересня. — **З певних приватних жерел з Канади доходять вісти, що послідного тижня переїхало через Канаду около 150.000 англійського війска, яке тут прибуло з Індій і Австралії. До транспорту війск через Канаду мусїла компанія Канедіян Пасіфік Рейлрод доставити всї свої вози. Війско відїхало англійськими воєнними кораблями до Остенди.**

200.000 НІМЕЦЬКА АРМІЯ ЙДЕ НА ПОМІЧ.

Лондон, 10. вересня. — **Велика німецька армія, якої силу оцінують на 200.000 людий, рушила з під кріпости Мобеж на поміч армії на правім крилї, якому грозить велика небезпека.**

НІМЦІ ВИСИЛАЮТЬ ДАЛЬШЕ НОВІ ВІЙСКА ДО ФРАНЦІЇ.

Лондон, 10. вересня. — **З Остенди доносять, що німецька армія в силї 60.-000 людий, посуваєть ся в трох кольонах в напрямі Амєну і Ля-Фер.**

Обі повисші телеграми съвідчать, що праве крило німецької армії, яке після англійських донесень мусїло подати ся назад, приступить небаром до нового атаку, одержавши сильну поміч з півночи.

ПОСЛІДНІ ЗУСИЛЯ ФРАНЦУЗІВ.

Бордо (Франція), 9. вересня. — Президент Поанкаре оголосив декрет, на підставі котрого всї Французи, які були давнійше увільнені задля ріжних хиб при поборі до війска, мають поновно піддати ся лїкарським оглядинам. Котрих комісія узнасть за спосібних, будуть приділені до війска.

B212

Бордо, 9. вересня. — Французькі посли і сенатори роз'їхали ся по краю та відбувають віча по селах і місточках.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

щоби народови представити причини війни і викликати більший запал і одушевлене.

Повисші відомости сьвідчать не дуже корисно про положенє Французів. З них належить заключати, що Французи покликали вже всїх до війска, яких лише могли. Але все те не вистарчає і тепер покликують вже навіть калік. Друга телеґрама вказує, що серед француського народа треба доперва штучно викликувати воєнний запал через уладжуванє віч і відчитів.

АМЕРИКАНЦЇ ОПУСКАЮТЬ ПАРИЖ.

Париж, 9. вересня. — **Посол Злучених Держав в Парижи Геррік видав приказ, щоби всї горожани Злучених Держав сейчас опустили місто. Хоч вісти з поля війни говорять про успіхи Французів і їх союзників, то мимотого небезпека облоги Парижа є велика.**

Приказ посла Злучених Держав сьвідчить, що дотеперішні „сьвітлі побіди" Французів не мають жадного більшого значіня, та що кождої хвилї можна надіятись ся розбитя француської армії, а вслїд за тим облоги Парижа.

НІМЕЦЬКІ ЗЕЛЇЗНИЦЇ У ФРАНЦІЇ.

Лондон, 9. вересня. — **З Амстердам доносять, що німецькі зелїзницї йдуть аж до міста Монмеді т. є. 25 миль в глубину Франції. Німецькі інжинери працюють коло направи мостів і тунелів. Яко робітників при направі доріг уживають Німцї Француських та англїйських бранців.**

Уживанє воєнних бранців до робіт є міжнародним правом заборонене. Звичайно дієть ся так, що полонені жовніри дістають навіть цїлу свою платню, яку побирали в часї служби. Належить проте догадувати ся, що в повисшій телеґрамі є бесїда про француських дооколичних мешканців, а не про воєнних бранців.

ЦЇСАР ВІЛЬГЕЛЬМ ВИСИЛАЄ ПРОТЕСТ ДО ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

Вашінґтон, 9. вересня. — **Німецький цїсар Вільгельм вислав телеґрафічно протест на руки президента Злучених Держав. Німецький цїсар протестує проти уживаня Англїйцями набоїв дум-дум і проти участи у війнї цивільного населеня в Бельгії.**

Рівночасно мав заявити німецький цїсар, що бельґійське населенє через своє поведенє стягнуло на себе відповідну кару.

Телеґрама німецького цїсаря до президента Злучених Держав дала притоку тутешним анґлїйським часописям до ширеня ріжних неправдивих вістий. Між иншим писали вони, що німецький цїсар, передвиджуючи неудачу у війнї, просив президента Злучених Держав о посередництво в справі мира. Всї вісти того рода є неправдиві, як се заявив німецький посол у Вашінґтонї.

Війна на мори.

НІМЕЦЬКА ФЛЬОТА В БОТНІЙСЬКІМ ЗАЛИВІ.

Лондон, 10. вересня. — **З Копенгаґен надійшла вість, що сильна німецька фльота, зложена з 33 воєнних кораблів, появила ся в Ботнійськім заливі. Сподіють ся, що небаром прийде до бидви з російською фльотою.**

Ботнійський залив находить ся між Швецією а Фінляндією.

НІМЕЦЬКА ФЛЬОТА НА ПІВНІЧНІМ МОРИ РОЗПОЧИНАЄ АКЦІЮ.

Лондон, 10. вересня. — **Англійський воєнний кружляк „Патфайндер" про котрого недавно доносили, що недалеко берегів Шкоції віхав на міну, був затоплений німецьким підводним судном.**

Зі сего виходить, що німецька фльота, не могучи діждатись зі сторони Анґлії якоїнебудь акції на мори, сама до неї приступила.

АНГЛЇЙЦЇ СТРАТИЛИ ЗНОВА ВОЄННИЙ КРУЖЛЯК „ОШЕЕНІК".

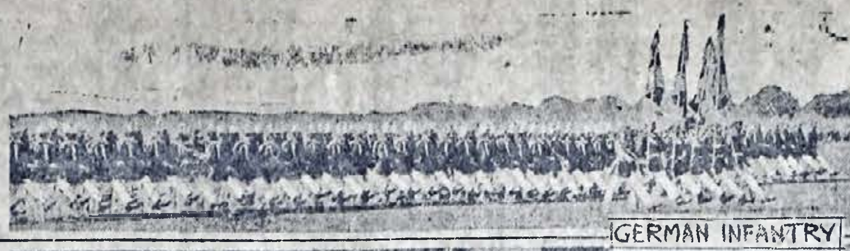
Ню Йорк, 10. вересня. — **„Вайт Стар Лайн" одержала вість про страту корабля „Ошеенік", який був придїлений до англїйської фльоти яко помічний кружляк. Причини затопленя телєграма не подає.**

АНГЛЇЙЦЇ У ВЕЛИКІМ СТРАХУ?

Лондон. 11. вересня. — **Дотеперішна безчинність англїйської фльоти викликує серед англїйського населеня велику обаву.**

Військові власти старають ся оправдати сю безчинність своєї фльоти, представляючи, що фльота є занята при транспортах кольоніяльних війск.

Образки з війни.

З хвилї.

МОСКАЛЇ В ГАЛИЧИНЇ.

Дня 3. вересня війшли московські війска під проводом ґенерала Руцького до Львова, столицї Галичини, осередка нашого народного житя. Дня 7. вересня цар Николай видав указ, замінив Галичину на російську губерню і поставив на її чолї звісного ворога українського народа ґр. Бобринського. Цїла майже східна часть Галичини опинилась в руках Москалів...

Сї вісти вразили кождого сьвідомого Українця. З великим жалем, з великим болем треба було погодити ся з дійсностию. Гадки всїх звернені на останні події в рідним краю. Один другого питає з трівогою, що буде дальше, який буде конець... Один полишив жінку і дїти, другий стареньких родичів, инший кревних, инших знакомих...

Безлїч думок прошибає душу чоловіка. Чи побачить він ще своїх найдорожших між живими, чи побачить свій рідний край колись вольним? Страшно приходить ся нераз і подумати... Що дієть ся під ту пору в рідним краю не знати, що станеть ся, годї предвидїти...

Однак нам не вільно упадати на дусї. Надія на лїпший зворот у війнї, сильна віра в побіду правди повинна додати нам відваги терпеливо зносити тії тяжкі удари. Хвилеве занятє рідного краю Москалями не сьміє позбавляти нас сеї надії і віри...

АМЕРИКАНСЬКІ „ЧОРНОСОТЕНЦЇ".

З нагоди занятя Львова московською гордою, ударили всї тутешні цареславні часописи у великий дзвін радости. Розгромивши до нащадку цїлу австрійську армію, почали віщувати смерть не лише Австрії, але і „проклятій" Українї. Коли взяти до рук котрунебудь чорносотенну часопись, як „Русского Емигранта", „Свѣтъ", „Правду" або подібні, всюди одно й тосаме: „смерть Українї", „смерть мазепинцям" і т. д.

Щоби однак з приводу занятя Львова викувати і для себе капітал тут, на американській земли, щоби нагорнути у свою кошару ще більше незрячих наших братів, не перебирають вони у средствах. Цареславні аґенти працюють без впину. Щоби улекшити свою роботу, пускають вони ріжнородні брехливі вісти. Вони усильно старають ся, щоби захитати у деяких наших нерішучих одиницях любов до свого рідного народу, а вщепити в них ненависть до України, яку уважають видумкою австрійської держави. Для приміру наведемо тут дословно телеґраму, поміщену в однім із послїдних чисел „Русского Емигранта" під заголовком **„Вісточка зі Львова"**.

„З Лондону доносять, що в пятницю, 3. вересня, після цїлковитого занятя міста Львова російськими війсками, в катедральнім соборі сьв. Юрія відправлено Господу Богу перший „благодарственний молебень" православним духовеньством враз з уніятськими сьвящениками, які вже перейшли на православє.

„При входї до собору „русское" населенє міста Львова приняло командуючого ґенерала русских війск Руцкого хлїбом і солю. Привітну бесїду виголосив д-р Володимир Дудикевич. В своїй бесїдї сказав між иншим слїдуюче:

„Цїле „русское" населенє Галичини всею своєю „русскою душею" витає вїзд рідних війск в брами „русского" міста Львова, який через довгий час находив ся під властию нїмецьких варварів. Нехай Бог благословить Великого Русского Царя Николая Александровича, ставшого від нинї нашим „повелїтелем"! Нехай Господь допоможе хороброму русскому війску освободити весь „русскій" нарід, находячий ся в Австрії, і привести його під скиптр Русского Імператора!...

„В церкві, з проповідницї промовляв старий сьвященик, який перейшов з унії на православє. Зі слезами в очах сказав він слїдуючі слова:

„Днї мого житя вже почислені. Я скоро умру. З великою радостю замкну я свої старечі очи. З безграничною вдячностю для Бога розстанусь я з тим сьвітом. Чого ожидали і що хотїли побачити мої вітцї, діди і прадіди, я удостоїв ся побачити в старости. Я виджу „русскій город" Львів „русским і свободним". Мій „русскій" нарід тепер знова може відітхнути свобідно — всї можуть без всякого заказу і без кріміналів говорити і читати по „руски". Всї ті, котрих на силу зробили уніятами й українцями, вертають радісно в лоно „русскости і православя"... Нехай Господь благословить нашого Великого Царя Освободителя Николая Александровича...

„В церкві находив ся між духовеньством і уніятський єпископ ґраф Шептицький, який в недїлю переходить на православє. Разом з єпископом переходить на православє також і 27 инших уніятських сьвящеників.

Всї „русскіе", які находили ся в тюрмах, випущені на вільність.

Місто украшене русскими народними прапорами. На улицях можна часто бачити, як знакомі цїлують ся. Всї одїті в сьвяточну одїж".

Осьтакі телеґрами „одержують" чорносотенцї з Лондону і пускають в сьвіт для туманеня людий. Цїль їх надто ясна, тому і поясненя до сего будуть зовсїм злишні.

ЗАНЯТЄ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ БУЛО НЕМИНУЧЕ.

Безперечно, що занятє східної Галичини Москалями викликало серед наших людий якийсь невимовний жаль. Однак коли лїпше приглянути ся карті країв і коли взяти на увагу загальне положенє у війнї, то мусить ся признати, що оборона східної части Галичини перед нападом Москалів була річею майже неможливою.

Польське Королївство, де находить ся головний центр російських війск, врізуєть ся глубоко в Німеччину і Австрію. З тої отже причини всяка офензивна акція у Східних Прусах зі сторони Німеччини, а в Галичинї зі сторони Австрії, була би великою небезпекою для обох союзних держав. Іменно Росія, маючи нагромаджені великі війска в Польськім Королївстві, могла би кождої хвилї без великих трудностий напасти з боку нападаючі армії, евентуально відтяти їх зовсїм від підстави.

Тому воєнний плян Німеччини й Австрії проти Росії вимагав: 1) сильної офензивної акції проти центра Росії т. є. в Польськім Королївстві; 2) оборонної акції у Східних Прусах і 3) оборонної акції в Галичинї.

Після сего пляну відбуло ся розложенє сил і сей плян вповнї переведено.

Австрійські й німецькі війска війшли на російську територію в Польськім Королївстві і заняли її майже до ріки Висли, а крім сего між Вислою а Бугом від сторони Галичини. Натомісць в Галичинї і Східних Прусах обмежили ся австрійські і німецькі війска до акції оборонної. У Східних Прусах займили були Москалї цїлу часть краю без нїякого майже опору, доки не зближили ся до перших нїмецьких крiпостий, Аленштайн і Кеніґсберґ. Під Аленштайн Нїмцї вдарили на Москалів, беручи в полон 100.000 армію. Подібна доля може стрітити Москалів і в Галичинї. Східну часть Галичини, де нема анї одної кріпости, Москалї заняли без великих трудностий. Колиж однак наближають ся до першої галицької кріпости в Перемишли, їх похід відбуваєть ся чимраз повільнїйше. Від занятя Львова минає вже тиждень, а Москалї все ще коло Городка. Небаром може Москалям притрафити ся другий Аленштайн.

Німеччина й Австрія лише тодї перейде до офензиви у Східних Прусах і Галичинї, коли російська армія в Польськім Королївстві буде зовсїм знищена.

ДЕ БЮТЬ СЯ УКРАЇНСЬКІ ПОЛКИ?

Австр. корпуси, які складають ся майже і виключно з Українцїв Галичини і Буковини — се 10. корпус в Перемишли і 11. корпус у Львові. На підставі дотеперішних телєґрам довідуємо ся, що львівський корпус находить ся в Галичинї, а перемиский коло Люблина. Оба отже українські корпуси мають найтяжшу задачу, тому і страти їх будуть найбільші.

Рівнож належить припускати, що кілька українських полків, які вже від довшого часу стояли в Боснї, бють ся зі Сербами на полудни.

БІЛГОРОД-КРАҐУЄВАЧ.

Столицею сербського королївства є Білгород, по турецьки „Дар ул Джігад" (місце сьвятої війни), по мадярськи „Нандор Феервар". В римських часах Білгород називав ся „Сінґідунум" і там постійно стояв один римський леґіон. В середних віках Білгород мав назву „Альба ґрека" (грецьке біле місто). Від 7 до 9 віку належав він до Аварів, в 10 віцї до Болгарів, в 11 і 12 до візантійських цїсарів, а в 1241—2 роцї дуже потерпів від Монголів. В 14 віцї став Білгород сербською оселею. Як угорська гранична твердиня від 1433 року він по довгих і упертих облогах перейшов 19 серпня 1521 року в руки Турків, над якими тодї панував Сулейман II; князь Емануель баварський відобрав Білгород від Турків на короткий час в 1688 роцї, а потім він перейшов у нїмецькі руки по більшій побідї над Турками, яку в 1717 роцї одержав князь Евген Савойський на чолї 40.000 війска над трираз дужчим турецьким війском. Але вже в вересни 1793 року по мирі з Турками Білгород знову перейшов до Турків, а в 1789 роцї знову його здобув славетний австрійський ґенерал Ляудон. По сербськім повстаню Білгород став столицею ново-утвореного сербського князївства, одначе твердиня ще була в руках Турків. В 1862 роцї комендант турецького корпусу збомбардував місто в обороні турецької кольонії, але нарешті в 1867 роцї дипльоматичною дорогою вдало ся усунути турецьку залогу.

Білгород лежить безпосередно при устю Сави до Дунаю; Сава в сїм місци широка на 400 метрів, а Дунай на 750 метрів; лежить він по правім березї сих рік при зелїзничій лїнії Білгород—Ніш (244 клм.), яка лучить ся з угорською лїнією державних зелїзниць Будапешт—Терезіополь—Земунь. Білгород має водопроводи, трамваї й електричне осьвітлене й дїлить ся на кріпость і властиве місто. Кріпость дїлить ся на дві частини. Горішна кріпость лежить на вершку узгіря, що лагідно спадає до Дунаю й прикро до Сави, має старі шанцї з ровами, мурами і бастіонами; там знаходять ся касарнї піхоти, будинок команди й воєнної управи, військовий шпиталь, казамати на 500 вязнів, церква. Долїшна кріпость панує над обома ріками; є в нїй стара вежа, військові варстати, маґазини й церква.

Місто дїлить ся на сїм округів; воно є резиденцією короля й усїх найвисших властий держави; тут резидує також архиепископ, префект з підпрефектами, комендант кріпости й дивізії, нарештї представники держав. Тут є сербська академія наук (заложена в 1886 роцї). Наукове товариство (зал. в 1842 роцї), Національна бібліотека 100.000 томів), Національний музей і театр.

В сїй хвилї столицею Сербії став Краґуєвач, куди переїхав королївський двір і найвисші сербські власти. Коли в 1813 роцї Турки здусили повстанє Юрка Чорного (Караджорджевича), він утїк на територію Австрії. Але иншого провідника революції, Мілоша Обреновича, Турки іменували начальником Рудницького й Краґуєвацького округа. Значно пізнїйше Турки іменували його ленним князем Сербії. На сїм урядї він резидував переважно в Краґуєвачу.

Коли пізнїйше Ніш, а потім Білгород став столицею, Краґуєвач стратив політичне значінє. Зато зросло його військове значінє. Місто лежить над рікою Лепеницею, при зелїзничій лїнії Ланево—Краґуєвач і числить около 20.000 мешканців. Є тут конак (княжа палата), яку збудував ще Мілош Обренович.

В Краґуєвачу знаходить ся головний сербський арсенал, фабрика зброї й фабрика амуниції. 8. кільометрів на захід від міста знаходять ся в горах фабрики пороху. Таким чином Краґуєвач є головним осередком артилєрійських і технічних уряджень сербського війска. З арсеналу в Краґуєвачу походили бомби, яких жертвою впав 28 червня архикнязь Франц Фердинанд і його жінка.

ВІДОЗВА АВСТРІЙСЬКОЇ АРМІЇ ДО ПОЛЯКІВ.

ДО ПОЛЬСЬКОГО НАРОДА!

З волї Всемогучого, котрий кермує судьбою народів, з приказу своїх монархів, союзні армії Австро-Угорщини і Німеччини перейшли границї, приносять в сей спосіб і вам Полякам визволенє з московського ярма.

Привитайте наші прапори з довірєм, бо вони запевняють вам справедливість.

Прапори сї вам і вашим землякам не чужі. Адже більш як півтора віку розвивав ся величаво ваш нарід під скиптром Австро-Угорщини і Німеччини, а повні слави вашої минувшини лучать ся як найтїснїйше ще з часів короля Яна Собєського, котрий прийшов з успішною помічю загроженій державі Габсбурґів, з традиціями ваших сусїдів на заходї.

Отже знаємо добре і признаємо лицарськість і визначні прикмети Польського Народа. Хочемо усунути сї перепони, що утрудняють вам тїснїйшу злуку з житєм заходу, хочемо отворити перед вами всї скарби духового й економічного розвою.

Отсе є наше завданє, котре лучить ся з цїлю нашої кампанії.

Не ми шукали війни. Росія довго воювала оружєм клевети і всяких зачіпок. Вкінци не завагувала ся станути о-

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсіди з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Образки з війни.

ITALIAN SOLDIERS

RUSSIAN COSSACKS

тверто по стороні тих, що силували ся затерти сліди осоружного злочину, уплянованого проти Австрійсько-Угорської династії, скористала з тої нагоди, щоби напасти на монархію і союзну німецьку державу. Се примусило нашого Достойного Володаря, котрому Европа через десятки літ завдячувала мир, до оружної акції.

Всі мешканці Росії, котрих побіда наших союзних армій віддасть під нашу опіку, можуть сподівати ся від нас побідників справедливости і людяности.

Поляки!

Радо і з повним довірєм здайте ся на нашу опіку, попирайте нас і наші змаганя з цілого серця!

Повірте справедливости і великодушности наших Володарів, сповняйте обовязок задержаня рідної землі, сповніть обовязки, які накладає на Вас у важній хвили воля Всемогучого Бога.

Начальна команда
ц. і к. австрійсько-угорського війска.

НОВИНКИ.

ПЕРШИЙ СНІГ.

Дня 9. с. м. упав у Вотертавн, Н. Й., перший сніг. Сніг падав більше ніж годину. Сильний мороз, який тривав через ніч, заподіяв в поли богато шкоди.

БІЙКА МІЖ УКРАЇНЦЯМИ І МОСКАЛЯМИ У ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

Анґлійські часописи з дня 7. с. м. доносять, що у Вунсокет, Р. Ай., прийшло до завзятої бійки між Українцями з Австрії а Москалями і Поляками. Поляки і Москалі устроювали віче. Українці хотіли розбити віче і тому прийшло до страшної бійки, якої доси місто не бачило. Всі стільці і лавки поломані, богато людий ранених. Доперва сильному відділови поліції удало ся привернути порядок. 21 осіб арештовано.

(Повисшу новинку подаємо на підставі анґлійських часописий. Надіємо ся однак, що небаром одержимо точнійші вісти в тій справі. — Ред.)

ЗМЕНЬШЕНЄ ІМІҐРАЦІЇ З ПРИЧИНИ ВІЙНИ.

Звіт іміґраційного уряду у Вашінґтоні виказує, що іміґрація до Злучених Держав в послідних трох місяців з причини війни постійно зменьшає ся.

В порівнаню з попереднім роком представляєть ся число іміґрантів як слідує:

	1914 р.	1913 р.
червень	55.919	136.545
липень	49.398	108.168
серпень	28.112	102.958

БІГ ПЯТЬ МИЛЬ, ЩОБ УРАТУВАТИ СВОЄ ЖИТЄ.

Тома Герия з Мавнтен Гом, Арк., ішов лісом до керниці. На него выскочив з куща тарахкавець (ґловтний вуж) і вкусив його в плече. Герия не міг досягнути устами рани, щоби виссати з неї отрую, тож рішив ся бігти цілих пять миль до найблизшого лікаря. Лікар випалив йому рану і сказав, що колиб укушений спізнив ся був десять мінут, його житя не можна би вже було уратувати. Герия завдячує отже своє житє своїм власним ногам.

ЗРОБИВ З СЕБЕ ПОДУШЕЧКУ НА ШПИЛЬКИ.

В Честер, Па., арештовано за шось 28-літнього скрипака Кароля Кнехта. Коли його завели до поліційної вязниці, він почав вбивати у своє тіло шпильки і то по самі головки. Арештованого Кнехта відставили сейчас до шпиталю, де лікарі витягнули з його тіла два тузини шпильок.

ВОРОБЕЦЬ ПРИЧИНОЮ КАТАСТРОФИ.

На озері Оскавана в Колд Спрінґ, Н. Й., плила собі човном пані Несбіт. На голові мала гарний капелюх, прикрашений дорогими стяжками і перами. Якесь лихо надесло відкись скалїченого воробця, який усів на капелюсі пані Несбіт і замотав ся у його прикраси. Налякана тріпотанєм воробця пані Несбіт зірвала ся на рівні ноги і вивернула човен. Пан Несбіт, що саме тоді стояв на березі озера, скочив швидко у воду і з тяжким трудом вратував жінку від утоплення. За той час воробець вимотав ся якось з капелюхових прикрас і полетів сьвітами шукати собі ліпшого і безпечнійшого захисту.

---o---

ВЕЛИКІ ОГНІ В ГАЛИЧИНІ.

— Місточко Бурштин погоріло. Згоріло 180 домів, між ними жидівська біжниця. Кільканайцятьох людий поважно попарених, трох дуже тяжко, 4 дітий згинуло в огни. 300 родин без даху. — В Старім Самборі згоріло 23 доми а також ратуш разом зі всіми актами.

ЧУДОМ СПАСЛА СЯ.

Дня 24. липня с. р. розіграла ся на залізничім шляху Львів-Кленарів подія, про яку можна сказати, що опікувало ся нею Провидінє. Сим шляхом ушла в напрямі до Львова 16-літна учениця Софія Сікора. Рівночасно їхав в ту саму сторону зелізничий поїзд. Коли Сікорівна оминула оден із скрутів, не запримітила, що за нею їде поїзд, а машиніст, який вів поїзд, не побачив Сікорівної. Нагло наїхав поїзд на дівчину, повалив її на шлях, а машина і всі вози перейшли понад нею. Подію запримітили робітники, які недалеко працювали, тому поспішили на місце події в тім переконаню, що найдуть на шляху кусні з дівчини. Яке мусіло бути їх здивованє, коли побачили, що дівчина підносить ся, а по хвили зійшла власними силами зі шляху. Сікорівна зазнала лише легких внішних потрясень, бо впала між шини, а колеса її не дітнули. Перелякану відведено до ратункової стації, де її заосмотрив лікар, почім поручив відставити її до шпиталя для ствердженя, чи не дізнала вона також внутрішних потрясень. Сікорівна може справді говорити, що чудом спасла ся.

---o---

ПРАВОСЛАВІЄ ДЕРЖИТЬ СЯ В РОСІЇ КНУТОМ.

Департамент духовних справ розробив, зібрані через ґубернаторів відомости про сектантів та старовірів до 1. січня 1912 року. До сього часу загальне число сектантів в імперії досягло — 399.656 душ, а старообрядців — 2,206.621 душ. Відколи було оголошено Височайший наказ 17 цьвітня 1905 р. від православія відпало: за 1905 р. — 5.306 душ, 1906 р. — 3.679 душ, 1907 р. — 4.704 душ, 1908 р. — 4.833 душ, 1909 р. — 8.855 душ, 1910 р. — 9.592 душ, 1911 р. — 14.098 душ. Всього за сім років відпало в ріжні секти 48.067 душ. В старовіри відпало за сей час — 23.968 душ. З окремих сект найбільша секта „молокан воскресників", що має в свойому складі 133.935 душ. Протягом вказаних семи років у сю секту перейшло з православія 2.875 душ. За сею сектою йдуть баптисти (штунда), — що мають тепер 114.652 душ. В штунду перейшло з 1905 року 28.144 душ. Всіх сект в Росії департамент духовних справ налічує більше 30-ти. Між старовірами найбільша секта безпоповців — 1,211.246 душ.

ОСОБЛИВШИЙ ЖОЛУДОК.

До шпиталю в Зац зголосила ся одна женщина, яка жалувала ся на тяжкі недомаганя жолудка, спричинені, як сама говорила, зїдженєм цьвяхів і віддомків зелїза. Ся женщина терпіла на гістерію. Переведено операцию і найдено в жолудку 175 цьвяхів 1½ цалевих, 39 цьвяхів ¾ цалевих і 16 синчастих кусників скла ріжної величини. Пацієнтка перебула щасливо операцію і має ся зовсім добре.

ПОСПІШНИЙ ПОЇЗД БЕЗ ШИН.

В Лондоні зроблено перший раз пробу зі зовсім новим типом зелізниць. Француз Ем. Башеле винайшов електричну зелізницю, яка висить у воздусі і має відбувати 600 клм. на годину, бо не витворює тертя. Сей поїзд не має колїс, ані льокомотиви, ані мотора і посуває ся без шин. Замісць шин є покладені тїсно побіч себе брили алюмінїюм, відділені що 8 метрів маґнесом в формі брами. Над сими брилами, а попід брамами, досить близько над землею, пересуває ся сталевий валець форми човна Цепеліна — і се є властивий поїзд. Тайна руху полягає у сїм, що електромаґнетичні звої уміщені внутр алюмінїових брил; підчас пущеня електричного тока відпихають від себе поїзд і удержують його в воздусі, а тимчасом великі маґнеси тягнуть його наперед. Коли вилучити ток, поїзд опускає ся на алюмінїову підставу. Для особового руху конечний ще однак мотор і керма, щоби при великих закрутах вилучити ток, та щоби поїзд міг порушати ся лише при помочи мотора. Кошти будови мають бути невеликі. Стації електричної сили вистане поставити лише що 100 анґлійських миль. Запродукованє моделя викликало велике заінтересованє в фахових кругах. Директор одного великого товариства постановив на пробу збудувати таку зелізницю коло Лондона. З улїпшенєм сего винахода буде можна дістати ся з Парижа до Петербурга в 10-ти годинах.

ВСЯЧИНА.

КОЛИ БУДЕ КОНЕЦЬ СЬВІТА?

Один французький математик, Веронне, обчислив недавно, що наша земля має ще перед собою не більше, як два міліони літ. Враз упливом сього часу зьвірята і ростини вигинуть цілковито. Протягом позісталих нам ще двайцять тисяч столїть, всяка екзистенція буде степенево погасати на засудженій на смерть земській кули. Причиною загину нашої планети буде зимно.

Гіпотеза Веронне-а не нова. Веронне представив два рази в паризькій академії свої обчисленя, оперті на стисло наукових підставах. Паризький математик опер свої докази на теорії Гельмгольца, після котрої сонце постепенно остуджує ся затрачуючи свою енерґію, уняту в виді теплоти. Теперішна температура сонця має виносити около 6.200 степенів. Опираючись на сім, обчислив Веронне, що наша земля має нині температуру 16 степенів, яка доходить на рівнику до 34 степенів.

Поступаючи в зад, французький учений стверджує, що перед двома міліонами літ промінь сонця був півтора раза довший, чим теперішний промінь. Земля отже мала далеко більше теплоти. Температура землі виносила тоді в околицях бігунів більше-менше 90 степенів. В тім то часі — припускає Веронне — мусіли повстати в околицях бігунів перші початки житя на землі.

Розумуючи в той самий спосіб дійшов Веронне до заключеня, що протягом двох міліонів літ сонічний промінь зменшить ся до одної десятої своєї нинішної довготи. Земля зледоватіє тоді цілковито, її середна температура буде виносити зглядно 0. Всяка екзистенція стане ся неможливою. Сей стан попередить мабуть доба варварства.

Подібні обчисленя Веронне-а щодо Марса виказали, що ся планета знаходить ся вже давно в стані зледоваченя і що житє на її поверхни вже давно занидо.

Заключеня Веронне-а викликали дуже оживлену дискусію на останнім засїданю паризького астрономічного товариства. Більшість опонентів Веронне-а стояла за тим, що житє на землі буде тревати рішучо довше, чим два міліони літ. Не годили ся також з твердженєм, начеби Марс був вже цілковито замерлою планетою.

КІЛЬКО ЛЮДИЙ МЕШКАЄ У ВЛАСНІЙ ХАТІ?

Своя хата, се клич, який нині всюди можна почути. Кождий, навіть найбіднійший, бажає мати бодай малу, але власну хату, свою стріху. Мимо того всего однак дуже великий процент людий мешкає в винайманих домах, особливо по містах. Відношенє власників домів до льокаторів є зладжений чисельно в останнім зошиті 4-го тому „Австрійської переписи", яка обіймає крім висліду останної переписи населеня, також перепись домів в Австрії з 1910 р. Що населенє будує доми головно на те, щоби мешкати під власною стріхою, видно з сего, що пересічно із 100 мешкальних домів, 84 служить лише власникам за мешканє, в Галичині аж 93 процент. Найбільше таких мешкальних домів є — розуміє ся — по селах, де майже кожда родина мешкає під власною стріхою. По містах є відносини зовсім инші. Ту є много таких домів, яких власники зовсім в тім місті не мешкають. Більшість жителів міста мешкає в винайманих мешканях. Розмірно найбільше льокаторів, що мешкають в чужих домах має місто Трієст, де на 100 мешканців є 97 льокаторів-комірників. По Трієсті іде Відень, а відтак Моравська Острава. В обох тих містах припадає 95 льокаторів на 100 горожан. Взагалі можна сказати, що чим більше місто, тим більше льокаторів, головно в підміських робітничих дільницях. Загальне число мешкальних домів в Австрії виносить 3,676.065.

ЯК ЇЛИ НАШІ ПРЕДКИ?

Загально думають, що наші предки їли і пили смачно, богато, а передівсім дешево. Сим питанєм заняв ся один учений і прийшов до переконаня, що погляд на кухню минувшости не вірний, що противно, споживні продукти наших часів далеко ліпші. Такі звичайні артикули, як олива, коріне, цукор, бараболї, були давнїйше незнані або уживані лиш в місци, де їх продуковано; про загальне уживанє не було бесіди. Навіть сіль, конечна нині приправа, була мало уживана з приводу величезних митових оплат, якими була обложена. Цукорняні вироби навіть в XIX. столїтю були так дорогі і так мало споживані, що продавано їх виключно в аптиках. Замісць бараболь варено фасолю і біб, котрими нині годують безроги. Мука давнїйше була груба, змішана з половою, брудна, бо млинарство стояло на низкім уровени. Набіл, передівсім в містах, був гірший, сильно фалшований, а маґістрати мусіли з тим бороти ся справді по драконськи. Міські різні, не відповідаючі сучасним вимогам під зглядом ґіґієни, не достарчували доброго мяса, передівсім тому, що годівля худоби стояла пересічно дуже низко. Щодо риб, то були розповсюднені звичайні роди, а щодо їх цін, то мусіли вони бути сильно високі, бо відомо, що Кондей брав за риби зі свого озера 100 тисяч лір, а були там лиш коропи, угорі і плотиці. Рибні делікатеси, достарчувані на стіл великих богачів, цінено на вагу золота. Добрі старі вина були знані тільки в найвисших сферах; пересічний смертельник пив вина і пива так погані, що нині ніхто такого напитку не проликнув би.

КІЛЬКО МЕШКАНЦІВ МАЄ ЗЕМЛЯ?

Найновійші обчисленя в тім напрямі робив проф. Супан з Готи в Німеччині і подав їх у своїй науковій праці під заголовком „Населенє землі". Після нього людське населенє цілої земської кулї виносить один міліярд 623 міліона 300 тисяч. З того числа припадає на Африку 170 міліонів, на північну Америку 110 міліонів, на полудневу Америку 35 міліонів, на Азію 900 міліонів, на Австралію 9 міліонів, на Европу 400 міліонів, а на підбігунові околиці 300 тисяч.

Цікаве буде додати порівнанє густости населеня. Покаже ся тоді що найгустійше заселена Европа, в якій на кождій милі квадратовій мешкає пересічно 107 людий. По ній іде Азія, де на одній милі квадратовій мешкає пересічно 53 людий, дальше Африка з 15 людьми на квадратову милю, північна Америка з 14, полуднева Америка з 5, дальше Австралія з двома людьми на кожду квадратову милю. В підбігунових околицях не припадає пересічно навіть один чоловік на кожду милю, бо там на 100 квадратових миль припадає ледво 6 людий.

Не меньше цікаві будуть здогадочні числа, подавані ріжними ученими на число людий в давних часах. Так приміром учений Бодіо обчисляв, що населенє землі в часах пановання римського цісаря Августа, себто меньше більше коло часу народженя Христа або коло 1900 літ тому назад, виносило не більше як 54 міліони. А другий учений Малгол каже, що населенє Европи, хоч нині числить понад 400 міліонів, перед 15-тим віком ніколи не виносило більше як 50 міліонів.

НАЙБІЛЬШІ ЛІСИ НА СЬВІТІ.

В цілій Европі нема вже краю, в котрім можна би знайти справді великанські ліси. „Польська господарка" винищила їх і спричинила деяке зміну підсоня. В Сполучених Державах північної Америки через десятки літ стинано в нерозумний спосіб довгі на милї ліси і не старано ся заступити їх новими деревами. Помимо того є тут ще величезні ліси, приміром, безперервно покритий лісом простір 1600 клм. широкий а 2750 клм. довгий. Найбільший ліс середущої Африки тягне ся від Конґо аж до жерел Нілю і до Замбезі, а і в Азії є величезний ліс може найбільший на сьвіті, довгий на 4800 клм., а широкий на 2700 клм., котрий розтягає ся в північнім Сибірі від Обу до Єни і в своїй більшій части є ще не досліджений а навіть не діткнений людською ногою.

ДНЕВНИКАРСЬКИЙ РАЙ В ХІНАХ.

Др. Лю-тсенґ-тсіянґ, хінський посол в Парижи, одержав сими днями приказ від свого правительства, щоби увінчати президента Поанкарого великим ордером заслуги, т. зн. найвисшим відзначенєм, яке має молода хінська република. При сїй нагоді зложив др. Лю-тсенґ-тсіянґ візиту премієрови Вівіяньому і довго з ним розмовляв. Між иншим темою розмови була дневникарська справа. Хінський достойник висловив найвисше здивованє, як можуть европейські держави позволяти дневникарям на таку свободу.

— У нас в Хінах — говорив достойник — дневникарство держать в строгім риґорі; воно не може позволити собі в жаднім разі на таку свободу, як в Европі. Всі дневникарі, від начальних редакторів аж до найнизших редакційних функціонарів, знаходять ся під строгим поліційним наглядом. Кождий такий пан мусить від часу до часу мельдувати ся в спеціяльнім пресовім бюрі. Веде ся докладна евіденція дневникарів. Кождий з них мусить одержати сьвідоцтво моральности, подати точну свою житєпись, своє маєткове положенє і його зміни. Жадному Хінчикови не вільно працювати на дневникарській ниві перед укінченєм трийцятого року житя. Рівнож не допускаєсь до дневникарства приналежних до війска та маринарки і державних урядників. Заки кандидат дневникарства дістане позволенє писати в ґазетах, має піддати ся лікарським оглядинам і представити сьвідоцтво, що не терпить на епілепсію, ані на хороби нервові й умові. Тоді доперва одержує кандидат грубий том законів, які означують виразно, що йому вільно, а чого не вільно. Сі закони мусить він перестудіювати і зложити з них свого рода іспит. Очевидно, в сїй книзї знаходить ся дуже мало параґрафів, що зачинають ся від слова „вільно", зате роїть ся від слів „заборонює ся", „строго заборонює ся" і т. д. Коли дневникар увійде в колізію з якимнебудь з тих параґрафів, мандрує без суду до вязниці. Тут має поліція необмежене право. Дневникареви не вільно під жадною умовою позволяти собі критикувати правительство, не вільно навіть натякати про ріжні дипльоматичні кроки; не вільно обговорювати справ, що відносять ся до високо поставлених личностий, писати про те, що дневникаря не обходить або не повинно обходити і т. п.

БАНДИТИЗМ В ІТАЛІЇ.

Здавало ся би, що часи, коли в Італії жили славні опришки, як Рінальдо Рінальдіні і инші, минули вже безповоротно, що енерґічні карабінєри унеможливили вже їм діяльність. На жаль в останних часах приключали ся там знов численні випадки бандитизму, що нагадують старі часи „романтичних" нападів. Як і давнійше, ті випадки приключають ся головно в Сардинії і Сицилії. — Від якогось часу подорожні в одній сардинській місцевости були наражені на незвичайно сьміливі напади. Опришки рабували і зникали як духи. По тяжкім і довгім слїдженю удало ся карабінєрам впасти на слід ватажка банди, а був ним сам пан бурмістр з недалекого міста. Його арештовано і приміщено в вязници. Коли на другий день сї самі карабінєри під проводом поручника задержали ся на відпочинок в лісї, впав нагло стріл і поцілив смертельно офіцира. В утікаючім скоро убійнику пізнали жовніри сина бурмістра, котрий в той спосіб помстив свого батька. Спіймати його однак не удало ся, бо мусів сховати ся до одної з численних, знаменито боронених і укритих розбишацьких печер, в котрі так богата Сардинія. — В Сардинії є цілі бандитські родини, в котрих всі, від старця до дитини, управляють розбій. Недавно удало ся карабінєрам заарештувати таку родину, що складала ся з знанайцяти осіб. Голова родини і рівночасно ватажко банди поповнив самоубийство, а инші ставили так завзятий опір, що з найбільшою лиш трудностю удало ся відвести їх до вязниці.

8213

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Якась „не тоє“.

Не похочував я дуже, та як біда впелеслила ся до мене, то й мусів його волю вволити. Бачите, се мій сестрінок Васнль. Гей, парубок він був собі раз! Чорнявий, вусики мов намалював хто, а очима аж проверчує на скрізь. Старий Галанайда, що то в нього пятьдесять шнурів поля з накладом, хата як звір, дві пасіки, чотири коні як змиї, дванайцять коров дійних, три скрині в хаті, і гроший без ліку, словом богач хоч куди, не дає було моїй сестрі спокою і все своє: Сватай мою Параньку для Василя, а запишу на них цілий ґрунт. Та Василько ні, тай ні! Не хочу — каже було. Не хочу жадної зі свого села. Бачите, хлопець був трохи чудний. Він видів, як то дівчата з парубками чи то на толоці, чи при иншій оказії, було, пустують, звичайно молодіж, і вже: не хочу, не хочу, не хочу жадної! І ось впелесив ся він до мене і я мусів вибрати ся з ним у свати. Тз коби ж то в свати, а то ні! „Ходімо — каже він до мене — до Зарінок, я там маю знакомого чоловіка, вступимо до нього і він мені нараїть дівчину“.

Торонав я йому цілий тиждень, щоби таки женив ся в своїому селі, та він все своє: Ні! тай ні! І ми вибрали ся до Зарінок.

До Зарінок від нас недалеко. Лиш доріжкою попри панські лани, а відтак лісом, лісом і вже й Зарінки. Ей, село вам то, село! Вийдеш було з ліса, хат і не видно, лиш де-де михтить деяка, білесенька як сніжок, а доокіль неї сад і сад. Скрізь сади і сади! Було аж рвуть очи до себе сяйвом всілякого цьвіту! А війдеш в село, то пчоли так гудять скрізь, начеб в пасіку зайшов ти. Селом вєть ся малесенька річка поміж росохаті верби, а що хлопець — то й дутка в нього з верби, жибонить дрібнесенької, аж серце радуєть ся. Церковця там на горбочку між липами. Над річкою клекотить її млин.

Як ми вийшли з ліса і спускали ся в село, вже почало було вечеріти. Зі Зарінок вже де-де клубив ся синявий дим і продирав ся крізь сяйво заходячого сонця. Пси погавкували по селі. Вибравши ся на громадську дорогу, ми здогонили невеличкого чоловіка, вже пристаркуватого. Поздоровкали ся з ним та й зараз дізнали ся, що він зі Зарінок. Я й не витерпів і сказав йому, яке в нас діло. Він поглянув на Васпля і всьміхнув ся, немов би хотів сказати: Го! го! за нього готоваб піти кожда!

Ідемо ми дорогою й минаємо тоті вузенькі хлопські нивки, тоту мізерію хлопську. Що вступиш крок, то вже й межа, а на ній чорнобіль, полин та всіляке хабазє... Аж серце крає ся! Кілько тих меж, аж страх! Шмат земленьки сьвятої, був би хлібець для голодних! А так вітер відтіля, горкаючи се бадилє, розсіває утрійне зело поміж хлопське збіже! Гей! гей!...

Та таки як вдивиш ся в тоту мізерію, як тоті нивки одна по другій тиць та тиць по за тебе, наче десь біжуть, то здасть ся тобі, що не нивки минаєш ти, а безліч людий жвавих, бадьорних, що линуть десь у бій за кращу долю рідної землї. І лекше стає тобі!...

Ідемо, а я до старого:

— А може в вас є донька, свату? Парубок добрий! Своя хата, а й поля кілька шнурів має. Одинак у мами-вдовиці.

Старий усьміхнув ся.

— Та чому?! Є! — каже. — Є аж три! Дві ще маленькі, але Ганька хоч і нині роби весілє, щоби лише жених! На девятнайцятий перейшло їй.

— Гм! — вповідаю. — Ще не стара! Сама краса! Якаж вона? Що?

Старий сильно пахмарив брови, немов чого пагнівав ся. Мовчить, а я дальше питаю:

— Но, може справді малибисьте охоту віддати доньку за мого сестрінка? Вступимо та може дібємо торгу?

— Та я не від того — каже він, — але вона бачите, якась —

— Що? — питаю вперто.

— Якась не тоє. — Се сказавши, старий махнув рукою так завзято, начеб відганяв від себе якусь погань.

Я видивив ся на старого. Якось дивно менї видало ся, що сам батько гудить свою дитину. І поспитав я його:

— Що? Може вона сліпа на одно око?

— Та де там? Має обі! Мов в ящірки сяють! — відповів він.

— Може кривае на погу? — питаю дальше.

Старий розсьміяв ся.

— Вона? — каже. — На місци не встоїть. Де її не посій, там її найдеш! Якось раз забавив ся я в коршмі. Бачите, з кумом Петром! Казав він дати, сказав і я! Та ви знаєте, як то йде! Ось і запорошив голову. Зайшов я якось до своїх воріт і гадаю, щоби так ще через подвіре, а відтак в стодолу, переспию ся, та й ніхто не дізнає ся, що зі мною було. Ага! га! Я лиш у ворота, а вона з садку скіць через перелаз, та вже і на подвірю. Пристанула й дивить ся на мене. Зібрав я всю силу, щоби не показати, що я пяний і хочу її виминути, а вона крізь тоті зубоньки до мене: „А тосьте вже собі „втьопали“, татуню!“

Не було вже що робити! Дізнала ся вже й стара і мав я здовж і поперек!

— Но, — кажу я, — та в тім нема нічого злого! Вона-ж ваша донька і маркітно дївчині, як батькови притрафить ся заганяти качки дорогою.

— Ні, ні, — бурмотав старий дальше. — Вона таки не тоє! Не встидає ся! Ось якось раз пан-отець в церкві каже до дївчат: „А но, дївчата, не стійте з заду! Сюди на перед і співати менї разом за дяком! Та дївки як то дївки, глип та глип одна на другу! Можеб були й не рушили ся з місця. Аж дивлю ся, а моя Ганька, з молитвенником в руці, вже й садить вперед, а решта дївок мов тота череда за нею. Ось бачите, яка вона!

— Я і в тім не бачу нічого злого! — кажу. — Пощо встидати ся! Краще бути сьмілою! Але вона сама гарна, що?

— Ні, ні! — відповідає старий. Вона таки не тоє! Хоч моя дитина, але таки не тоє!

Хотів ще щось сказати та ось і долетїло до нас блеянє череди овець, що вертали попри річку дорогою з пасовиска.

— Ось моя хата! — каже старий і вказав рукою на нові ворота поміж двома орябинами, вкритими китичками румяних ягідок.

З обійстя визирала гарна біла хата. Надбігла вже й череда. Дивлю ся я, а ворота скрип і на дорогу вибігла дівчина, гнучка мов тополя, волосє чорне, брови як шнурочки, личко румяне...

— Ось маєте мою Ганьку! — забурмотів старий. — Я глипнув на Василя, а він впялив у дівчину очи і стоїть червоний мов бурак.

А вона скіць поміж вівцї і фур цьвітом з огірків поміж них. В Зарінках, ба і всюди є такий звичай, пустий цьвіт з огірків кидати під вівцї, як вертають з пасовиска. Се тому, щоби притолочили, бо відтак огірки добре вяжуть ся і довго зелені.

Мій сестрінок ще дужше почервонів. Бож дївчина і так красна, а тут сипле ще біленькою рукою жовтавий цьвіт, наче лісна княгиня. Підходимо ми близше, та дївчина глип на нас і вже її нема! Мов метелик фурнула в ворота.

Але Василь не пустив вже мене в село... Ого!... Ми пійшли за старим на його обійстє, а відтак до хати і Василь засватав дївчину. Вже й пібрали ся.

Сестра моя дуже рада з невістки. Каже: „Що красна, то красна! Про Василя і не згадую! Мов любистку напис ся!“ Лиш батько Ганьки, Мартин Снопик зве ся, дивує ся до нині, що його донька, якась не тоє, а мов ланцом притягнула до себе такого гарного парубка як Василь.

З ЖИТЄВОГО ДОСЬВІДУ.

Розум і дурпота мають в тім спільність, що одно і друге не вичерпують ся.

*

Дївчина тільки тоді ангелом неба, коли має земські добра.

*

Жінки двоякі: такі, що перед ними треба втїкати і такі, що з ними треба втїкати.

*

Хто силує себе бути веселим, той робить дуже сьмішну міну.

*

Хто кидає ся наосліп у вир житя, той найскорше провидить.

*

Читане романів (повістий) не є для дївчини таке небезпечне, як мрії про них.

*

Житє без любови є для мущини, як луг без цьвітів, для женщини як пустиня.

*

Найлучшим провідником для подорожного є гроші.

*

Женщина є доти „володітелькою серця“, доки не зачне володіти.

*

Житє накрутить голову кождому, хто тільки її має.

*

Найбільше жертв складає ся на жертвеннику супружества.

*

Богато людий нарікає на льотерію, — але аж по тягненю.

*

Яку дурницю зробив, бачить чоловік аж тоді, коли хоче її направити.

ГУМОР І САТИРА.

„Пошукую жінки“.

Я хотів би відповідно оженити ся, але тільки з дівчиною молодою, красною і стрункою. Прошу, щоби тільки такі зголошували ся і присилали фотоґрафії, бо всї грубі і бридкі викидаю до копа...

Скупий.

Один чоловік лежить в ночи тай каже:

— Які сї богачі скупі! Як би менї богацтво, я би усім давав.

Тільки се сказав, а хтось подає йому через вікно калитку тай каже:

— На, маєш отсю калитку, у ній є один червінець. І ти його відтам витягни: як витягнеш, а там ще буде. І так скільки схочеш! А як натягнеш, тоді віднеси її і вкинь у річку.

Він узяв, тягнув, тягнув гроші три дни, здорову купу натягнув. А жалко нести в річку, та нічого робити, поніс. Несе і все тягне та ховає. Дійшов до річки, в калитці є червінець. Він його вийняв, поглянув у калитку, а там ще є. І жалко йому кидати і він усе їх тягнув і тягнув, що коло них і вмер, а калитки не кинув у воду.

В суді.

Молодого парубка покликано до суду яко сьвідка.

Судія: А ти відки походиш?

Парубок: Від тата. Ви що не знаєте?

Судія: Де ти родив ся, я хочу знати!

Парубок: На печи за комином, казала мама.

Судія: Дурак.

Парубок: А ви відки знаєте, як мене кличуть?

Клопіт.

— Ох, щобисьте знали, кілько клопоту маємо з нашим хлопцем.

— Певно не хоче вчити ся.

— Де там. То ще нічого. А то послухайте: я хочу, щоби він став сьвященником, чоловік напер ся конче, аби був інжинїром, а хлопець якби його хто заворожив — рветь ся до війска.

— А кілько має літ?

— Та Богу дякувати, нехай здоровий виростає, вже має шестий рік.

Свиняча натура.

В однім руськім бординґгавзї в Вінніпеґу, сидять два наші вуйки: Іван Копистка і Василь Кочерга. Копистка їсть дреглї а Кочерга не горівку.

Нарешті Копистка відзиваєсь: — От знаєте куме, я вже маю таку свинячу натуру, що як наїм ся дреглїв, то зараз пивбим горівку. (Сказавши се, зараз поглянув крадьком на фляшину, яку держав в руках кум Кочерга).

А я — відповів кум Кочерга — маю ще гірше свинячу натуру, — що не дам. І сховав фляшку до кишенї.

Мила дитина.

— Вуйцю, вуйцю мій золотий, хай вуйцьо покажуть менї яку штучку.

— Не вмію ніяких штучок моя дитино.

—Е, вуйцьо мусять знати богато штучок, але не хотять показати.

— Відки ти знаєш се?

— Бо коли вуйцьо приходять до нас, то мама все говорить: О, вже знов лїзе та стара малпа.

Молитва львівського кишеневого злодія.

Ой, Боже мій, Боже!... Чому вже хоч раз не заїде до того Львова який Цепелїн!... Тоді дивили би ся люди тільки до гори і чоловік міг би легко що заробити...

Гадки про жінку.

Як хочеш убити заяця, стріляй в крижі.

Як хочеш убити серну, стріляй її в бік, під лопатку.

Як же хочеш убити жінку, трафляй її в язик.

— Так думає кождий стрілець.

Цїлком мудро стало ся, що жінка не має бороди, бо не було би можна оголити її з тої причини, що ніколи не замикає рота.

— Так думає кождий голяр.

Люблячий батько...

Батько (в театрі до сина, що занадто перехилив ся через поруче ґалєрії): — Вважай, щоби ти не впав на долину, бо там місця о цїлого доляра дорозші.

З АМЕРИКАНСЬКОГО ГУМОРУ.

Один часопись подає кілька американських анекдот з житя дїтий.

Учителька дала малому Робертови лист до батька, жалуючи ся на його невідповідне і нечемне поступоване в школї. — І щож, Робертє, спитала на другий день — дав тобі батько в шкіру, як належало? — Ні, прошу пані, батько сказав, що більше терпів би при сім від мене. — Глупота! Твій батько має за мягке серце.—Сього би я не сказав, прошу пані, але йому рве в обох руках.

Федора молила ся що вечера і згадувала звичайно всїх членів родини. Одного дня на здивоване матери не згадала імени своєї найстаршої сестри. — Федоро, — звернула їй увагу мати — ти забула сказати: Боже, бережи мою найстаршу сестру Мері, зроби її щасливою. — Се я з розмислом опустила, бо вже непотрібне. Мері прецінь вчера рано заручила ся.

— Добрий з тебе хлопець — сказав поважний горожанин до малого хлопця. — Ти не знав, що я тебе обсервую, але я бачив дуже добре, як ти дав се гарне, червоне яблоко свому товаришеви і на твоїм лици видно було радість даючого. Повторяю, дуже се гарно з твоєї сторони. — Так, але я хотів би бути при сім, як він се яблоко буде їсти. Вам можу сказати: Я видовбав яблоко в середині і насипав там соли та паприки.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Уряд Товариства „Українських Соколів“, від. 170, подає всім своїм членам до відома, що звичайний місячний мітінґ вілбудеть ся сеї суботи, то є 12. вересня, точно о годинї 8-ій вечером в галї „Народного Дому“ під ч. 72. Моріс Ст. На сім мітінґу мусить кождий член явити ся і вирівнати свої вкладки, бо в противнім случаю поступить ся після статутів Р. Н. С. в Америці. — Ст. Миляпович, предс.; І Осадців, секр.

ПОЗІР! ВІЙНА! ПОЗІР!

Читаєте про війну? А хочби Ви і сотку ґазет перечитали денно, як не маєте атлясу чи мапи, так не можете знати, де і що дієсь ся. Глядїть тут, атляс воєнний, 9 мап великих, сильні окладники з фотоґрафіями воюючих монархів, лише 25 центів. — Великий атляс, дуже докладний, більше як 200 сторін друку і мап, лише $1.50, всюда инде $3.00. — Зі замовленями надсилайте гроші чи то марками чи на мініордер під адресу: Марія Костїв, 71 Sussex St., Jersey City, N. J.

НАКЛАДОМ ДРУКАРНЇ „СВОБОДИ“

видано з нагоди ювилею 100-лїтних роковин уродин нашого Кобзаря:

ПОРТРЕТ Т. ШЕВЧЕНКА

дуже гарний, поменшене портрету славного артиста-маляра Ф. Красицького. Величина 13×16 цалів. Портрет виконаний дуже удатно і на ґреьалім папери.

Ціна 20 цнт. враз з пересилкою.

Хто до тепер не має еще портрету Шевченка, нехай скористає з нагоди, щоби міг прикрасити свою хату.

Замовленя і гроші (евент. в почтових марках) належить посилати на адресу:

„SVOBODA“,
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

СЕРІЯ ПЕРЕПИСНИХ ЛИСТКІВ.

1) Т. Шевченко (з портрета Красїцкого), 2) Шевченко в молодім віці, 3) Шевченко в неволи (з власноручного портрета), 4) Родинна хата Т. Шевченка, 5) Могила Т. Шевченка в Каневі над Днїпром.

5 КАРТОК 15 ЦНТ.

ВРАЗ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

Картки виконані в трох кольорах і прикрашені взорами в народних мотивах.

Для тих, що замовляють більше число карток даємо опуст.

Сї картки можна розпродувати при всяких нагодах: на концертах устроюваних в память Т. Шевченка, на представленях і приватно.

Спішіть з замовленями на адресу:

„SVOBODA“
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

В друкарні „Свободи“ можна набути дуже гарну штуку п. з.:

„СВЕКРУХА“

Ся штука надаєсь для аматорських вистав. Осіб виступає сім.

ЦІНА ЗА 7 ПРИМІРНИКІВ

враз з перссилкою $1.50. Поодиноко 25 цнт.

Замовляйте:

„SVOBODA“
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

КУПУЙТЕ! НОВІСТЬ! КУПУЙТЕ!

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ

ЛИСТОВІ ПАПЕРИ

до родини, своякiв, знайомих і др.

На кождім листї находить ся відповідний віршик прикрашений гарною трикольоровою вінєтою в народних мотивах і три сторінок лінїованих до писаня.

Цїлість складаєсь з 26 ріжнородних листів поділених на дві серії.

Перша серія містить слїдуючі листи:

Число 1. Лист сина до матери.
„ 2. „ сина до батька.
„ 3. „ до родини.
„ 6. „ до нареченої.
„ 8. „ друга до друга.
„ 10. „ брата до сестри.
„ 12. „ брата до брата.
„ 13. „ матери до сина.
„ 15. „ батька до сина.
„ 17. „ мужа (еміґранта), до жінки.
„ 19. „ молодця до дївчини.
„ 22. „ до товариша.
„ 23. „ до кума.
„ 25. „ залюбленого до незнакомої.
„ 26. „ до старого приятеля.

Цїна за 15 листів першої серії враз з ковертами 45 центів.

Друга серія містить слїдуючі листи:

Число 4. Лист доньки до матери.
„ 5. „ доньки до батька.
„ 7. „ до нареченого.
„ 9. „ сестри до брата.
„ 11. „ сестри до сестри.
„ 14. „ матери до доньки.
„ 16. „ батька до доньки.
„ 18. „ жінки до мужа (еміґранта).
„ 20. „ дївчини до хлопця.
„ 21. „ до товаришки.
„ 24. „ до куми.

Цїна за 11 листів другої серії враз з ковертами 36 центів.

Цїна за обі серії разом 75 цнт.

Поодинокий листок коштує 4 центи.

Пересилку оплачуємо самі.

Для перепродавців даємо значний опуст.

Замовленя враз з належитостію (принимаємо також почтові марки) належить висилати на адресу:

„SVOBODA“
83 Grand Str., Jersey City, N. J.

КУПУЙТЕ ГОТОВІ ФАРМИ!

Хто має намір сейчас набути дешево добрі фарми, вже управлені, нехай зголосить ся як найскорше, бо добра нагода не скоро другий раз лучить ся. Можете вибрати собі фарму, яку самі схочете!

54-акрова фарма, враз з будинками. Земля урожайна, управлена. Положена недалеко Руської Кольонії. Надаєть ся на купно до спілки для 4-ох родин. Цїна $2.800. $700 готівкою, решта на догідну сплату.

40-акрова фарма, враз з будинками в дуже добрім станї. Фарма граничить зі землями Руської Кольонії. Попри фарму йде стріткара. Фарма лежить недалеко міста. Земля урожайна, о чім можна наочно переконати ся, оглянувши плоди. Надаєть ся також до спільного купна для 3-ох родин. Цїна $4.300. Половина готівкою, решта на догідну сплату.

11-акрова фарма, з 7 дуже красними будинками. Фарма лежить безпосередно коло міста. Цїна $2.900. Половина готівкою, решта на догідну сплату.

37-акрова фарма, з дуже добрими і красними будинками. Вона граничить о межу з висше згаданою фармою. Може закупити до спілки кілька родин. Самі будинки є варті цїни купна цїлої фарми. Цїна $4.700. Половина готівкою, решта на догідну сплату.

13-акрова фарма, враз з домом і великим садом (пічеси). Фарма положена при самім місті. Дуже добра нагода для тих, що мають дорослі дїти до працї. Цїна $3.200. Половина готівкою, решта на догідну сплату.

Всї фарми урожайні, надають ся знаменито під управу ярин. Плоди збираєть ся два рази до року!

Пишіть або голосїть ся на адресу:

The European Colonization Co.,
Millville Trust Building 46, 48, 49, 51
19-20 High Street, Millville, N. J.